

MASARYKOVA UNIVERZITA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA

Katedra financí

Osobní finance Riziko a zajištění proti němu, pojištění

Ing. Gabriela Oškrdalová
e-mail: oskrdalo@econ.muni.cz

Tento studijní materiál byl vytvořen jako výstup z projektu č. CZ.1.07/2.2.00/15.0189.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Riziko a zajištění proti němu, pojištění

- riziko a jeho klasifikace
- metody řízení rizika
- pojištění
- životní pojištění
- neživotní pojištění

Riziko v životě člověka

- riziko
- riziko v životě člověka
- *klasifikace rizik:*
 - ovlivnitelná/neovlivnitelná rizika
 - čistá (skutečná)/spekulativní rizika
 - fyzická/morální rizika
 - ...
- finanční rizika
- podnikatelská rizika

Metody řízení rizika

- nepřipuštění rizika
- zajištění rizika
- diverzifikace rizika

Riziko a jeho pojištění

- pojistitelná/nepojistitelná rizika

- *zvládnutí rizika:*
 - samopojištění
 - pojištění
 - úvěr

- *pojišťovací principy:*
 - solidárnost
 - podmíněná návratnost
 - neekvivalentnost

Co je možné pojistit?

- majetek pro případ poškození, zničení, ztráty, odcizení nebo jiných škod, které na něm vzniknou (*pojištění majetku*)
- fyzickou osobu pro případ tělesného poškození, smrti, dožití se určitého věku nebo pro případ jiné pojistné události (*pojištění osob*)
- odpovědnost za škodu vzniklou na životě a zdraví nebo na věci, případně za jinou majetkovou škodu (*pojištění odpovědnosti za škodu*)

...

Pojištění a základní pojmy

- pojistné riziko
- pojistné podmínky
- pojistná doba
- pojistná smlouva
- pojistník
- pojištěný
- oprávněná osoba
- pojišťovna

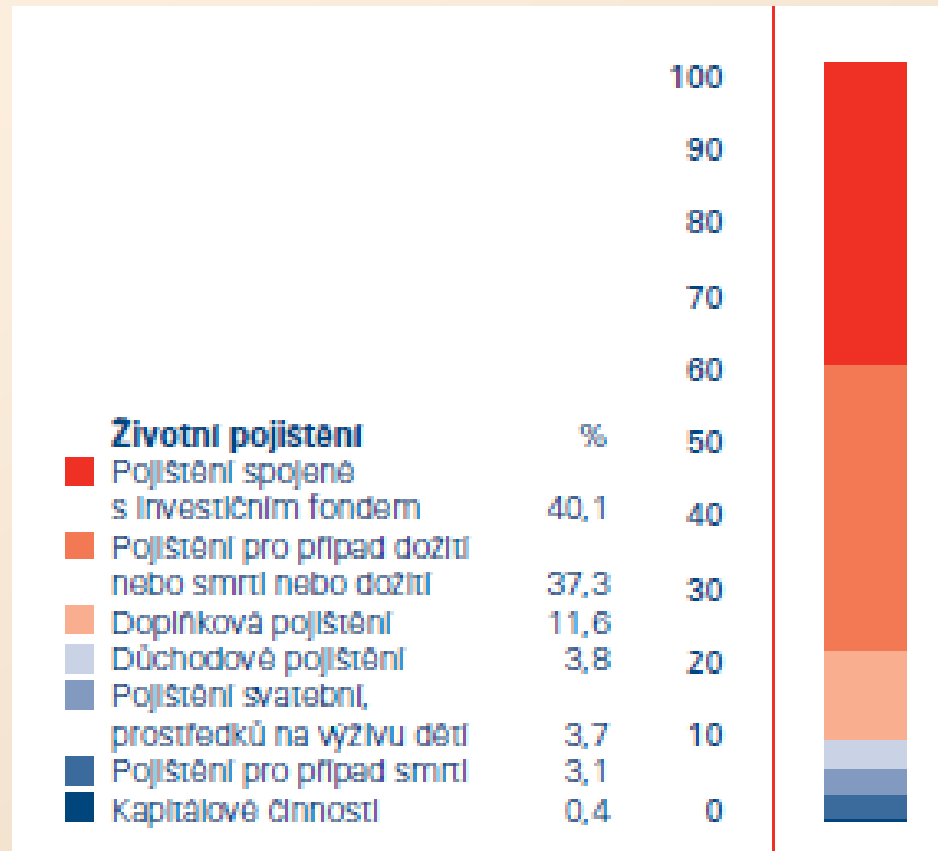
Pojištění – základní klasifikace

- *odvětví životních pojištění*
- *odvětví neživotních pojištění*

Životní pojištění

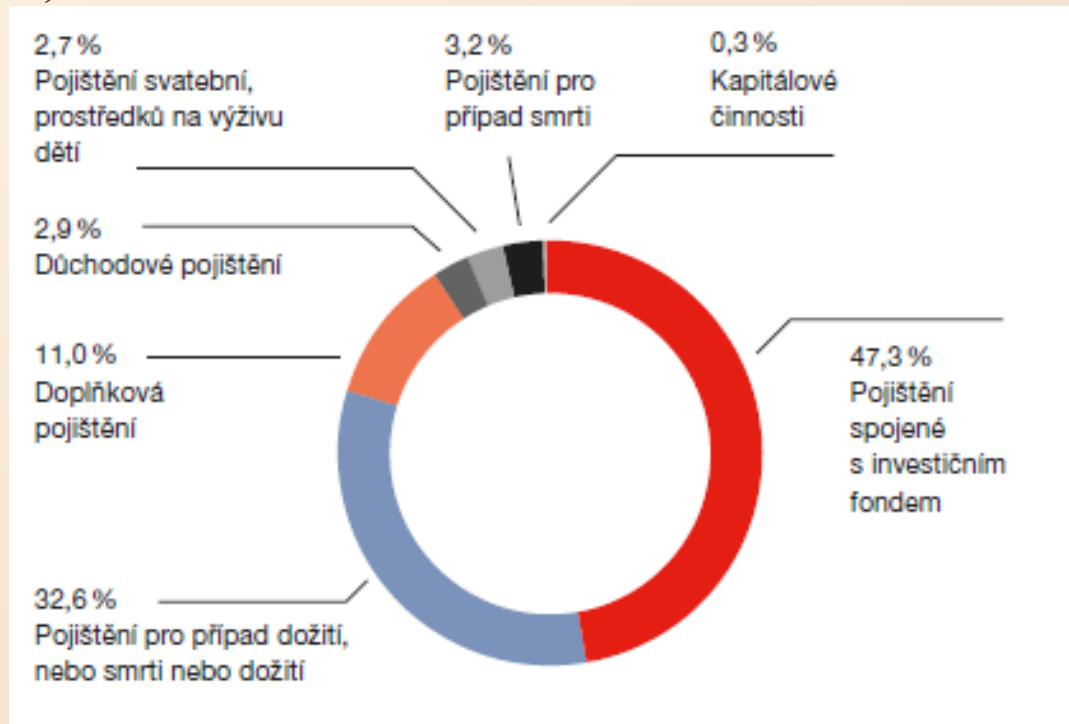
- pojištění pro případ smrti, pojištění pro případ dožití nebo pojištění pro případ smrti nebo dožití
- svatební pojištění nebo pojištění prostředků na výživu dětí
- důchodové pojištění
- všechna pojištění výše zmíněná, která jsou spojena s investičním fondem
- kapitalizace
- pojištění pro případ úrazu nebo nemoci, pokud je součástí pěti výše zmíněných pojištění

Struktura pojistného trhu v ČR – životní pojištění (2009)

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2009, str. 11,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

Struktura pojistného trhu v ČR – životní pojištění (2010)

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 12,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

ČNB: „Žádná životní pojistka není čistě spořicí produktem“

(http://www.cnbprovsechny.cnb.cz/cs/osobni_finance/investice/pojisteni/pojisteni_zivot.html)

- životní pojištění
 - **rezervotvorné** – obsahuje spořicí složku, investiční a kapitálové životní pojištění
 - **nerезervotvorné** – neobsahuje spořicí složku, rizikové pojištění

- ***Rizikové životní pojištění***

Klient platí výlučně za to, že je pojištěn na určitou částku na smrt. Neobsahuje žádnou spořicí složku a veškeré zaplacené pojistné, které je významně nižší než u rezervotvorného pojištění, je spotřebováno na krytí pojistné ochrany a poplatky pojišťovně. V případě ukončení pojistné smlouvy není vyplaceno žádné plnění. K výplatě dojde pouze v případě úmrtí klienta nebo, v případě sjednání připojištění (např. připojištění vážných onemocnění, úrazové připojištění, připojištění invalidního důchodu apod.), je pojistné plnění vyplaceno dle sjednaných podmínek.

■ *Investiční životní pojištění*

Investiční životní pojištění v sobě spojuje v jeden produkt pojištění s investováním pojistného do podílových fondů. Jedná se o flexibilní pojištění, u kterého si při sjednávání pojistné smlouvy sami určíte délku pojištění, výši pojistné částky a pojistného, pojistná rizika a umístění spořicí složky. Tzn. že po zaplacení rizikové složky a stržení poplatků je zbytek investován podle vámi zvolené investiční strategie. Můžete rozhodnout o tom, zda své peníze (spořicí složku) budete zhodnocovat v rizikovějších (např. akciových) či méně rizikových (např. dluhopisových) fondech. Hodnota výnosu se bude měnit podle výkonnosti zvoleného fondu. Míra dosaženého zhodnocení je závislá na zvolené investiční strategii a investiční riziko je celé na straně klienta!!!

Klíčová je tak otázka výběru investiční strategie.

Rozhodnete-li se uzavřít investiční životní pojištění, měli byste si získat následující informace a analyzovat je:

- výčet pojišťoven nabízejících investiční životní pojištění,
- přehled pojistných produktů jednotlivých pojišťoven,
- základní charakteristiky produktů a jejich srovnání,
- základní charakteristiky fondů (profil, výnosy),
- jistotu, že jste připraveni odkládat sjednané pojistné delší dobu, při předčasném ukončení vždy tratíte.

Vzhledem k tomu, že investiční riziko plně ponesete vy, je nutné se o své peníze starat a nespoléhat se pouze na poradce pro finanční plánování nebo jinou podobnou osobu.

Umístění investice do konkrétního investičního fondu je plně na vašem rozhodnutí, stejně tak jako jakékoliv změny v investicích. Informace o aktuálním stavu jednotlivých fondů, do kterých je prostřednictvím smluv možné investovat, jsou obvykle dostupné na webových stránkách.

Výhodou je skloubení pojištění a investování do jednoho produktu. Není zde však garantováno plnění alespoň ve výši rezervotvorné části pojištění a pojišťovny si účtují řadu poplatků.

Garantováno je pouze plnění při pojistné události ve výši pojistné částky.

Pozor: někteří zprostředkovatelé nabízejí nyní investiční životní pojištění s minimální, někdy dokonce nulovou, pojistnou částkou s tím, že tam pojistník významně snižuje podíl rizikové složky pojistného a zvyšuje rezervotvornou částku (nesnižuje tím ovšem poplatky pojišťovny a provizi zprostředkovatele); pokud na toto přistoupíte, může se stát, že vaše rodina v případě vaší smrti nedostane téměř nic.

Myslete na to, že poplatky a hlavně vstupní náklady se umořují v prvních letech existence pojistky. Pokud v této době pojistku ukončíte, dostanete odkupné, které u většiny investičního životního pojištění činí v prvních dvou letech nulu, poté je výrazně nižší než částky, které jste na pojistném zaplatili.

■ *Kapitálové životní pojištění*

Kapitálové životní pojištění zahrnuje pojištění pro případ smrti nebo dožití (pojistná částka může být pro obě rizika stejná, nebo si klient může zvolit zvlášť pojistnou částku pro případ smrti a zvlášť pojistnou částku pro případ dožití) a navíc tento druh pojištění poskytuje kromě pojistné ochrany též zhodnocení vloženého pojistného. Na rozdíl od investičního životního pojištění zde pojišťovna sama finanční prostředky investuje a výnos smluvně garantuje. Jinými slovy – u této pojistky nemusíte přemýšlet, kam investovat své finanční prostředky ze spořicí složky, necháváte to na odbornících.

Pro spořicí složku pojišťovna garantuje při dožití jak návratnost prostředků, tak i jejich zhodnocení. Minimální zhodnocení – tzv. technická úroková míra – je určována Českou národní bankou, aktuálně je to 2,4 %. Jinými slovy jde o garantovaný výnos z této rezervy, na který máte smluvní nárok.

V případě úmrtí klienta pojišťovna vyplatí obmyšlené osobě sjednanou pojistnou částku. V případě dožití bude pojištěnému vyplacena sjednaná pojistná částka včetně podílů na výnosech.

Pojistnou smlouvu je možné předčasně zrušit. V takovém případě máte nárok na výplatu rezervy pojistného k datu ukončení (zrušení smlouvy), sníženou o stornopoplatek. Mluvíme o tzv. odkupném. (tj. část nespotřebovaného pojistného, kterou odborníci vypočítají pomocí pojistně-matematických metod k datu zániku daného pojištění). Obecně lze říci, že tato částka je v prvních letech trvání pojištění velice malá, neboť do její výše jsou opět zakalkulovány všechny náklady spojené s pojištěním.

(Zhruba první dva roky u tohoto "spoření" platíte tzv. počáteční náklady, které již nikdy neuvidíte. Jinými slovy, po uplynutí této zmíněné doby nebudete mít k dispozici většinu doposud vložených peněz. Ve skutečnosti nemáte vůbec nic - odkupné se teprve dostává do kladných hodnot! Toto zjištění bývá pro klienty zklamáním a bývá i předmětem stížností).

Myslete proto na to, že zrušení pojistky před ukončením sjednané doby bývá nevýhodné. Vhodnější by proto bylo uvažovat např. o redukci pojistné částky, pojistné doby nebo využít možnost na určitou dobu placení přerušit (samozřejmě, pokud to pojišťovna u daného produktu umožňuje).

■ **Závěr:**

- Pojištění vás zajišťuje proti nějaké nepředvídané události, a proto vždy část vámi placeného pojistného jde na krytí rizika takovéto události a není součástí vašeho spoření. Tuto část při zrušení pojistky nikdy nemůžete v odkupném či odbytném dostat.
- V principu není investiční životní pojištění špatným produktem. Málokdy se ale jasně a jednoznačně hovoří o poplatcích, které zaplatíte. Ve smluvních podmínkách je sice obvykle uvedeno, že nárok na odkupné vzniká třeba po 2 či 3 letech placení běžného pojistného, to ale nevypovídá vůbec nic o jeho výši.
- Jedná se o dlouhodobou investici a nemá tak žádný význam o tomto produktu uvažovat, pokud není klientův investiční horizont delší než deset let. Pokud tedy zrušíte smlouvu po krátké době, musíte se smířit s tím, že ze zaplacených peněz dostanete zpět jen minimum, nebo dokonce vůbec nic.

Statistické údaje k rozlišování pojistných rizik ve smyslu antidiskriminačního zákona

(Česká asociace pojišťoven, <http://www.cap.cz/Folder.aspx?folder=Lists%2fMenu%2fPojistn%C3%BD+trh>)

- Dne 1. 1. 2010 nabyl účinnosti zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví. V § 57 tohoto zákona je upraveno, že pokud pojišťovna používá rozdílnost pohlaví, jako určující faktor při stanovení rozdílné výše pojistného a rozdílného výpočtu pojistného plnění, musí při tomto stanovení vycházet z veřejně dostupných údajů a z údajů získaných z vlastní provozované pojišťovací činnosti nebo ze statistik společně vytvářených pojišťovnami. Nejsou-li k dispozici veřejně dostupné údaje včetně statistik společně vytvářených pojišťovnami, je pojišťovna povinna zveřejňovat a pravidelně aktualizovat vlastní statistické údaje.
- Statistické údaje viz <http://www.cap.cz/Folder.aspx?folder=Lists%2fMenu%2fPojistn%C3%BD+trh>

Neživotní pojištění

(zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, v platném znění)

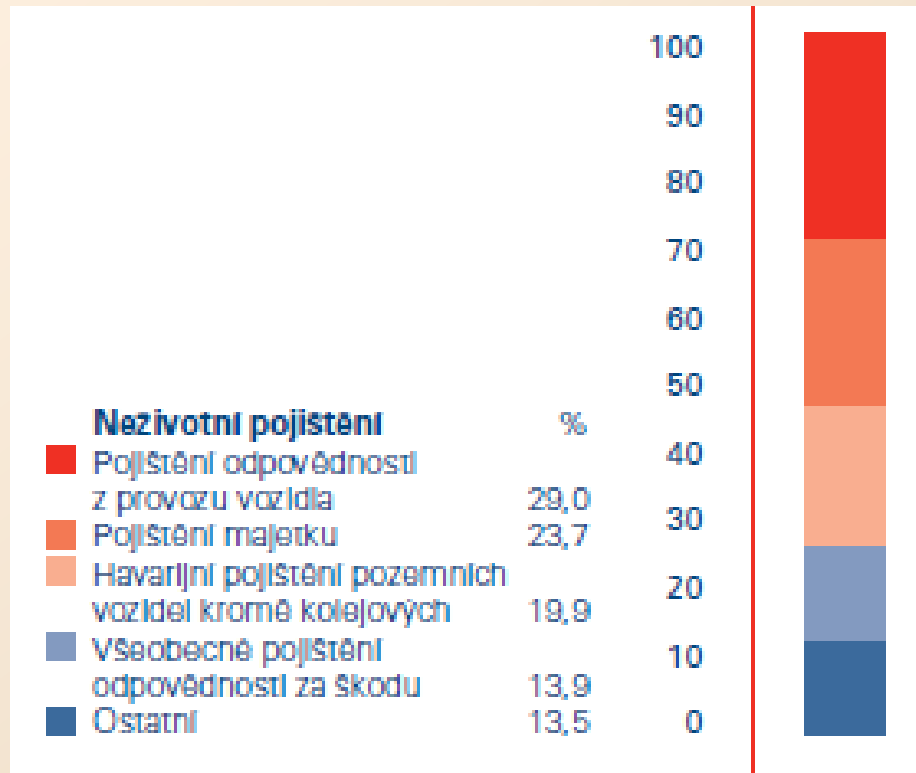
- úrazové pojištění s jednorázovým plněním, s plněním povahy náhrady škody, s kombinovaným plněním, cestujících
- pojištění nemoci s jednorázovým plněním, s plněním povahy náhrady škody, s kombinovaným plněním, soukromé zdravotní pojištění
- pojištění škod na pozemních dopravních prostředcích jiných než drážních vozidlech (motorových, nemotorových) (*bod 3)
- pojištění škod na drážních vozidlech.
- pojištění škod na leteckých dopravních prostředcích.
- pojištění škod na plavidlech říčních a průplavových, jezerních, námořních
- pojištění přepravovaných věcí včetně zavazadel a jiného majetku bez ohledu na použitý dopravní prostředek. (* bod 7)

- pojištění škod na majetku jiném než uvedeném v bodech 3 až 7 způsobených požárem, výbuchem, vichřicí, přírodními živly jinými než vichřicí (např. blesk, povodeň, záplava), jadernou energií, sesuvem nebo poklesem půdy (* bod 8)
- pojištění jiných škod na majetku jiném než uvedeném v bodech 3 až 7 vzniklých krupobitím nebo mrazem, anebo jinými pojistnými nebezpečími (např. loupeží, krádeží nebo škody způsobené lesní zvěří), nejsou-li tato zahrnuta v bodě 8, včetně pojištění škod na hospodářských zvířatech způsobených nákazou nebo jinými pojistnými nebezpečími.
- pojištění odpovědnosti za škodu vyplývající z provozu pozemního motorového a jeho přípojného vozidla, z činnosti dopravce, z provozu drážního vozidla (* 10)

- pojištění odpovědnosti za škodu vyplývající z vlastnictví nebo užití leteckého dopravního prostředku, včetně odpovědnosti dopravce.
- pojištění odpovědnosti za škodu vyplývající z vlastnictví nebo užití říčního, průplavového, jezerního nebo námořního plavidla, včetně odpovědnosti dopravce (* 12)
- všeobecné pojištění odpovědnosti za škodu jinou než uvedenou v odvětvích č. 10 až 12 - odpovědnost za škodu na životním prostředí, odpovědnost za škodu způsobenou jaderným zařízením, odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku, ostatní.
- pojištění úvěru (obecná platební neschopnost, vývozní úvěr, splátkový úvěr, hypoteční úvěr, zemědělský úvěr)
- pojištění záruky (kauce) - přímé záruky, nepřímé záruky.

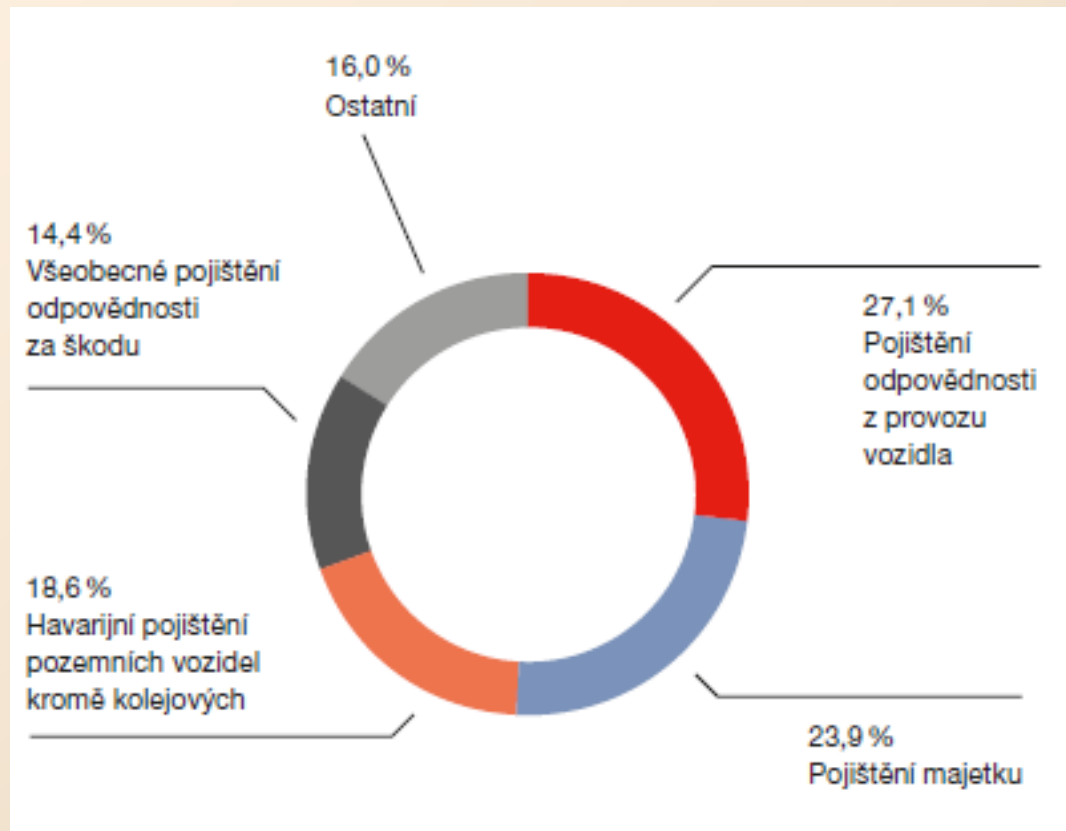
- pojištění různých finančních ztrát vyplývajících z výkonu povolání, z nedostatečného příjmu, ze špatných povětrnostních podmínek, ze ztráty zisku, ze stálých nákladů, z nepředvídaných obchodních výdajů, ze ztráty tržní hodnoty, ze ztráty pravidelného zdroje příjmu, z jiné nepřímé obchodní finanční ztráty, z ostatních finančních ztrát.
- pojištění právní ochrany.
- pojištění pomoci osobám v nouzi během cestování nebo pobytu mimo místa svého bydliště, včetně pojištění finančních ztrát bezprostředně souvisejících s cestováním.

Struktura pojistného trhu v ČR – neživotní pojištění

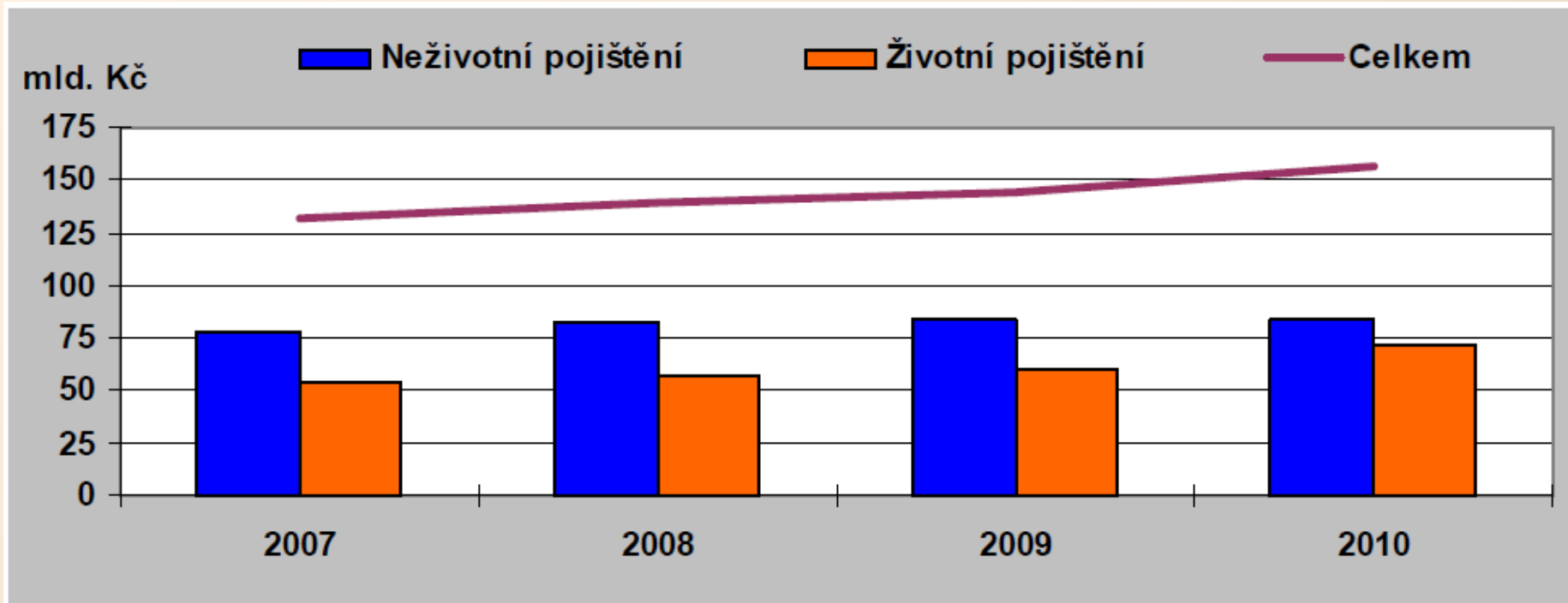
Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2009, str. 11,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

Struktura pojistného trhu v ČR – neživotní pojištění (2010)

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 12,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

Vývoj objemu předepsaného pojistného

Zdroj: Ministerstvo financí ČR: Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2010, str. 25,
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/FT_Rocni_Zprava_o_vyvoji_FT_v_2010.pdf

Průměrné pojistné na jednoho obyvatele (2010)

1 887 EUR

PRŮMĚRNÉ POJISTNÉ NA JEDNOHO
OBYVATELE V ČLENSKÝCH ZEMÍCH CEA

554 EUR

PRŮMĚRNÉ POJISTNÉ
NA JEDNOHO OBYVATELE
V ČR

Nejvyšším průměrným pojistným 4 780 Eur na obyvatele se v roce 2010 pyšnilo Nizozemsko, naopak nejnižší průměrné pojistné 78 eur uvádí Rumunsko.

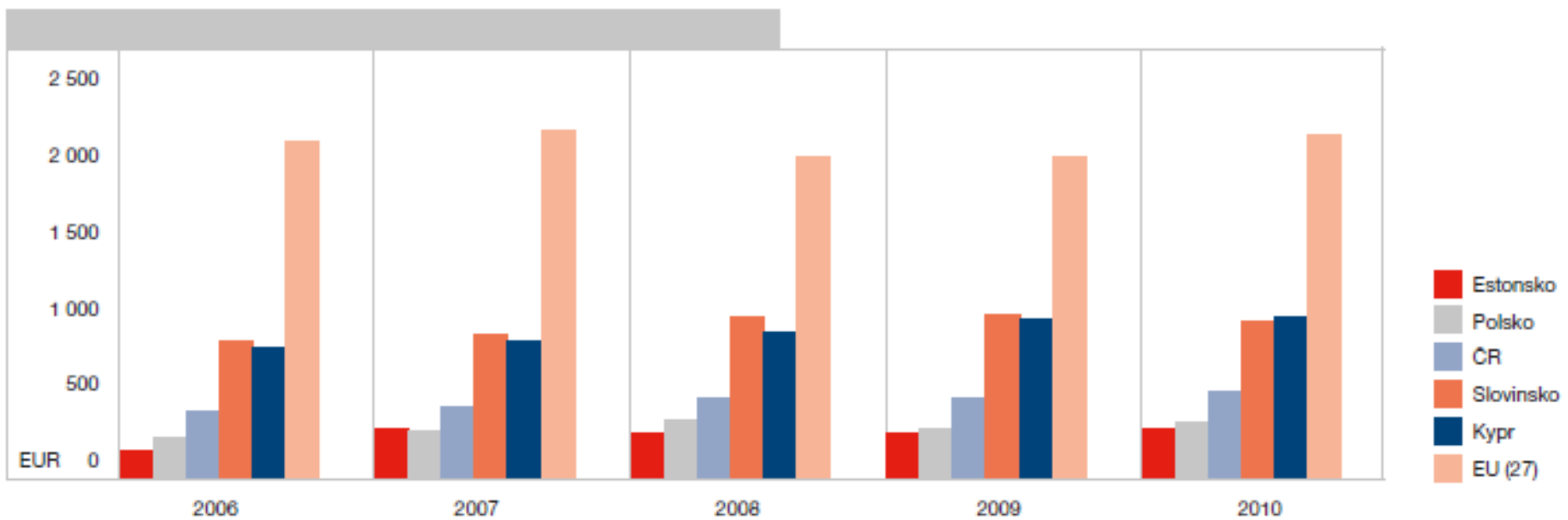
Zatímco meziročně vzrostlo v rámci členů CEA průměrné pojistné na obyvatele o 10,5 %, v České republice se zvýšilo o pouhých 3,8 %.

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 7,

http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4

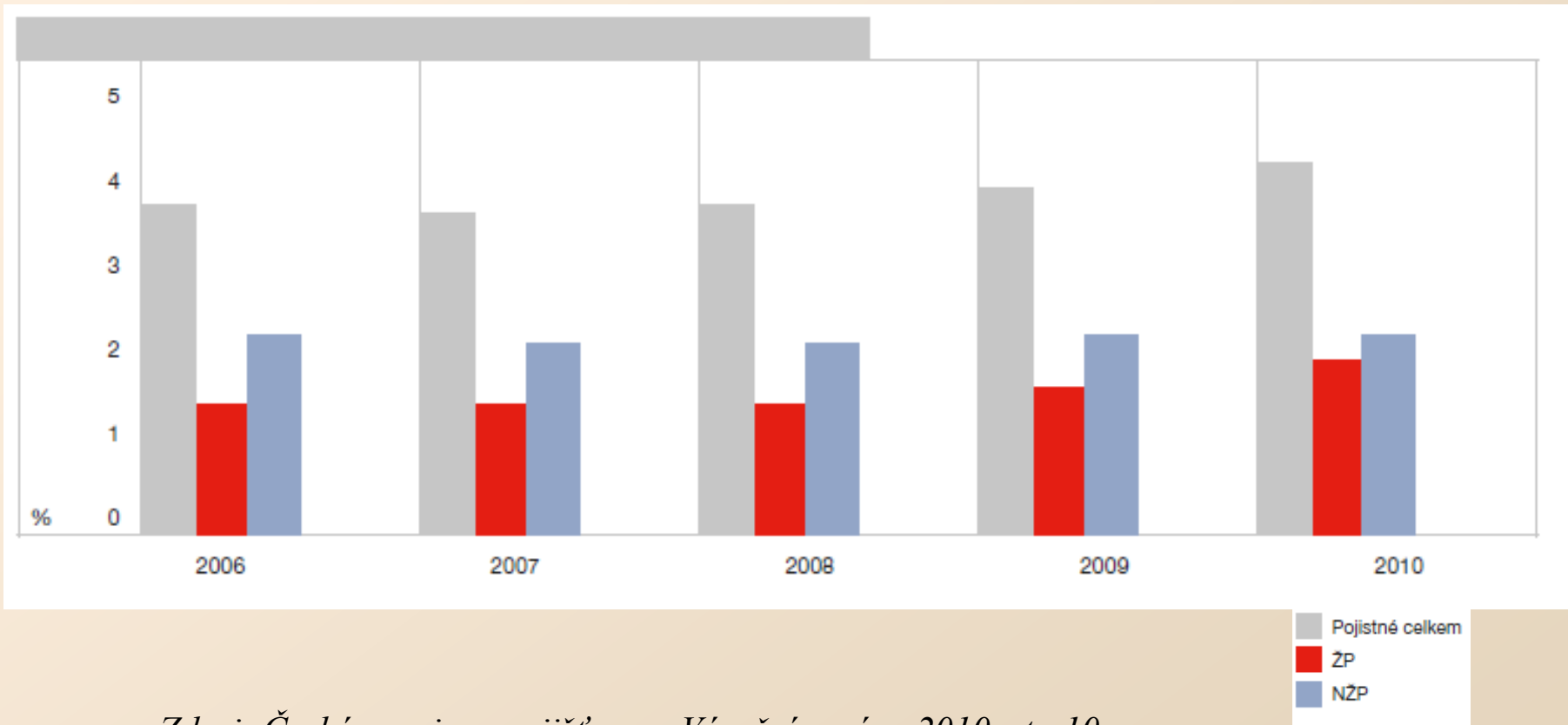
[%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy](http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy)

Průměrné pojistné na jednoho obyvatele (2010)

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 13,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

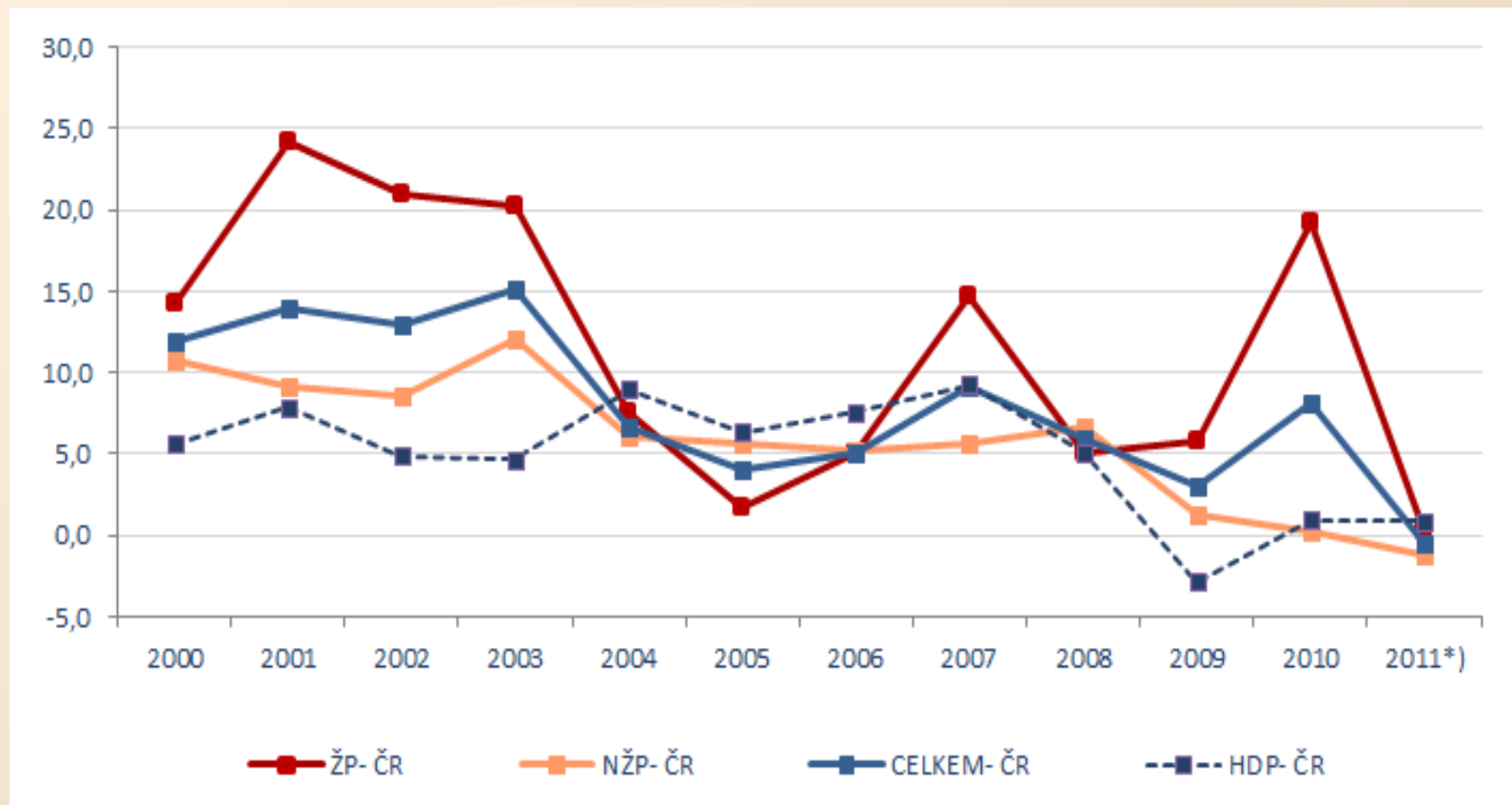
Podíl pojistného na HDP v ČR (2010)

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 10,

http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

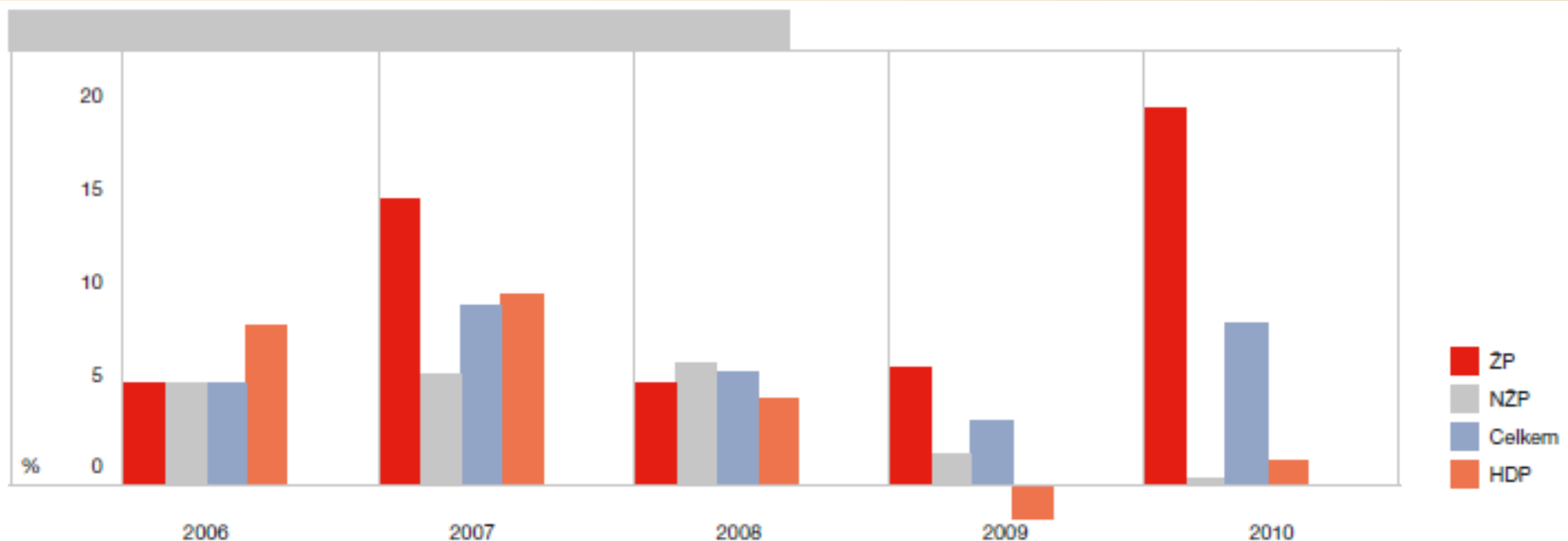
Vývoj předepsaného pojistného a HDP (meziroční změny v %, * 2011 - údaje za členy ČAP, HDP - odhad)

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Pojistný trh,

<http://www.cap.cz/Folder.aspx?folder=Lists%2fMenu%2fPojistn%C3%BD+trh>

Vývoj předepsaného pojistného a HDP v ČR

*) meziroční změny v %, běžné ceny

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 11,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

ČAP a předepsané pojistné v ČR (2010)

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 21,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

...

81 638 454 tis. Kč

NÁKLADY NA POJISTNÁ
PLNĚNÍ V ROCE 2010
CELKEM

+9,4 %

NÁKLADY NA POJISTNÁ PLNĚNÍ CELKEM
(INDEX 10/09)

+10,2 %

POČET VYŘÍZENÝCH POJISTNÝCH
UDÁLOSTÍ CELKEM (INDEX 10/09)

+48,6 %

VYPLACENÁ POJISTNÁ PLNĚNÍ ZA ŽIVELNÍ
POJISTNÉ UDÁLOSTI (INDEX 10/09)

+45,1 %

POČET VYŘÍZENÝCH ŽIVELNÍCH
POJISTNÝCH UDÁLOSTÍ (INDEX 10/09)

+8,8 %

VYPLACENÁ POJISTNÁ PLNĚNÍ
ZA ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ (INDEX 10/09)

+7,6 %

POČET VYŘÍZENÝCH POJISTNÝCH UDÁLOSTÍ
KATEGORIE ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ (INDEX 10/09)

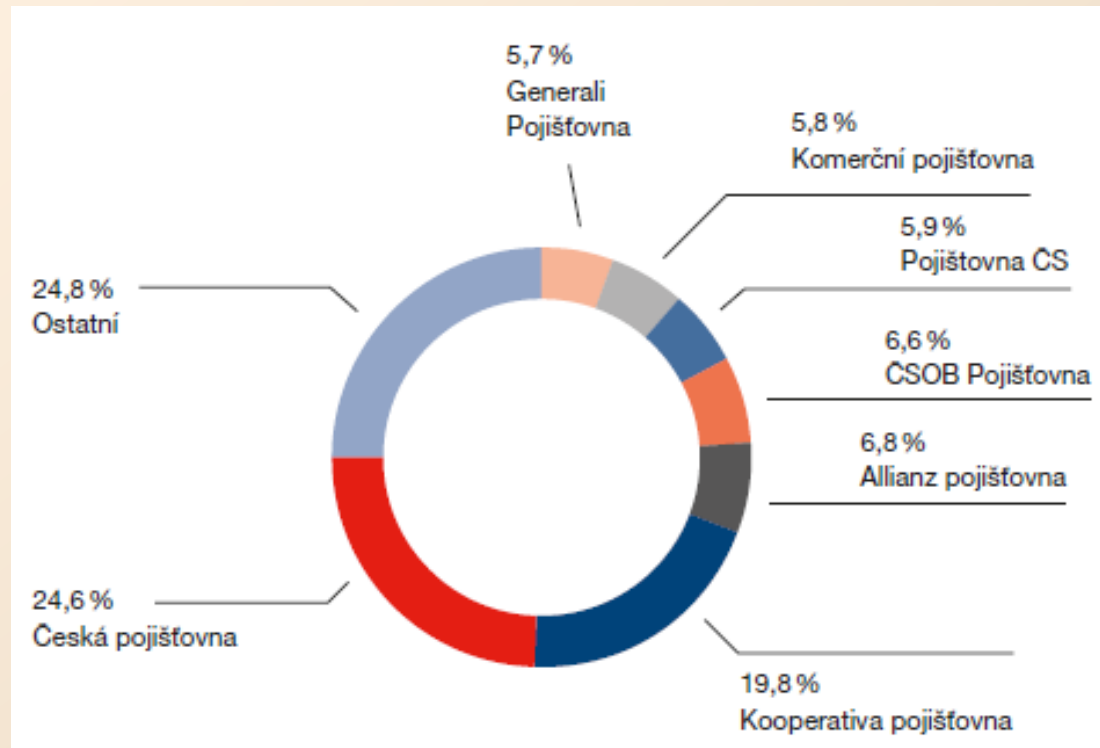
Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 52,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

Výsledky pojišťoven

k 31.12.	2008	2009	2010	meziroční změna	
				abs.	(%)
Počet pojistných smluv (tis. ks)	28 250	27 703	27 569	-134	-0,48
z toho neživotní pojištění	18 146	18 354	18 428	74	0,40
životní pojištění	10 104	9 349	9 141	-208	-2,22
Počet nově uzavřených PS (tis. ks)	10 666	10 467	10 665	198	1,89
z toho neživotní pojištění	9 425	9 333	9 190	-143	-1,53
životní pojištění	1 241	1 134	1 475	341	30,07
Předepsané pojistné celkem (mld. Kč)	139,5	144,2	155,9	11,8	8,17
z toho neživotní pojištění	82,6	84,0	84,2	0,2	0,29
životní pojištění	56,9	60,2	71,7	11,5	19,17
Celková propojištěnost (%)	3,8	4,0	4,3	0,3	-

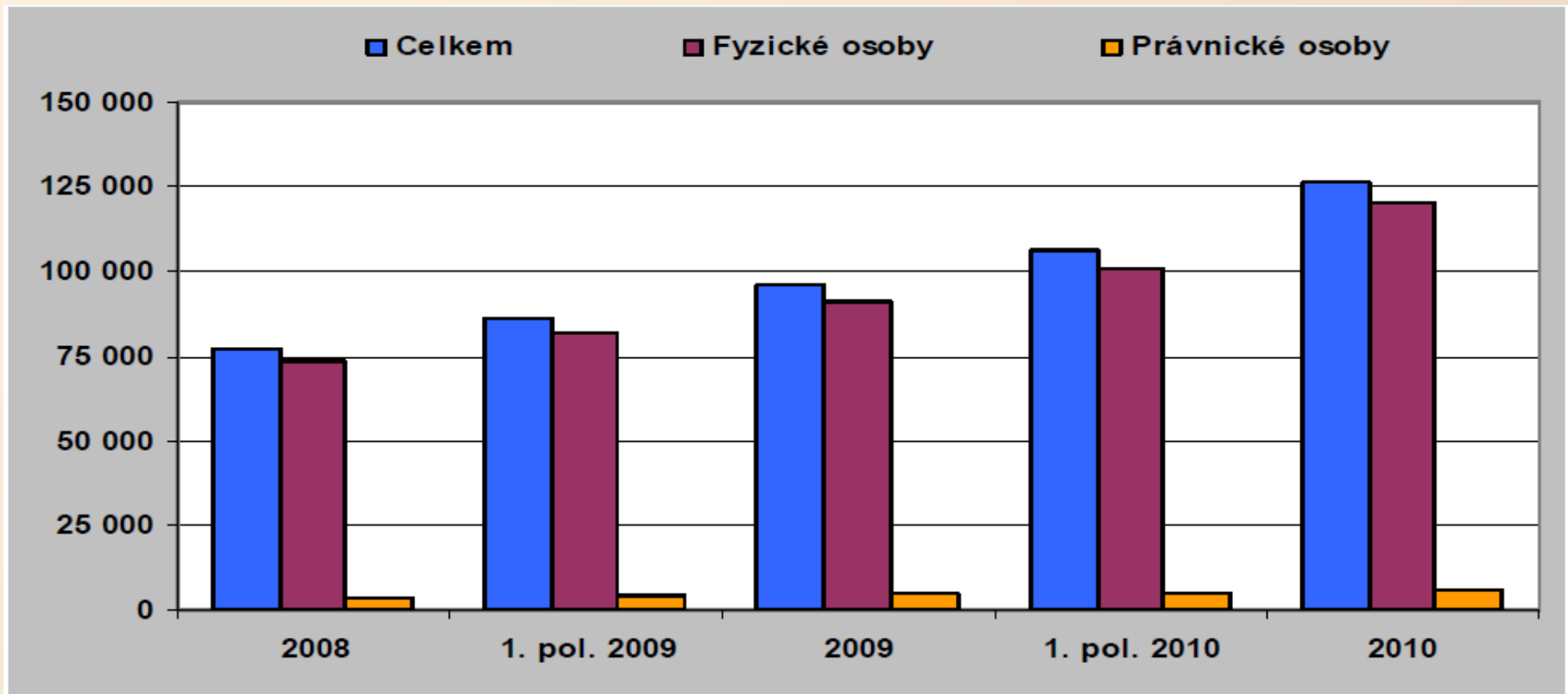
Zdroj: Ministerstvo financí ČR: Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2010, str. 26,
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/FT_Rocni_Zprava_o_vyvoji_FT_v_2010.pdf

Předepsané pojistné – podíly na trhu (ČAP, 2010)

Zdroj: Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 31,
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy

Vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů

Zdroj: Ministerstvo financí ČR: Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2010, str. 27,
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/FT_Rocni_Zprava_o_vyvoji_FT_v_2010.pdf

Jak a u koho se pojistit?

■ Dvě základní možnosti:

- pobočka konkrétní pojišťovny ve vašem regionu (některé pojišťovny však zajišťují prodej pouze pomocí zprostředkovatelů, a odkáží vás tedy na své smluvní partnery v blízkosti vašeho bydliště)
- pojišťovací zprostředkovatel

Na našem trhu působí cca 100 tisíc pojišťovacích zprostředkovatelů různých typů, vybrat dobrého, který poradí a pomůže, může být velký problém hned na začátku... Nejlepším způsobem, jak vybrat a přitom se nespálit, může být doporučení vašich známých, kamarádů, kteří již takový krok udělali a jsou spokojeni. Pojišťovací zprostředkovatelé musí být registrováni ČNB (k registraci musí splnit zákonem stanovené požadavky, včetně kvalifikačních) a někteří musí mít uzavřenou odpovědnostní pojistku za škodu (pojišťovací agent), které byste se mohli domáhat, pokud u soudu prokážete, že vám svým jednáním škodu způsobili.

Každý zprostředkovatel obdrží potvrzení o registraci včetně průkazu s číslem registrace, kterým by se měl při jednání prokázat. Registraci a typ zprostředkovatele a vazby na pojišťovny či pojišťovacího agenta si pak můžete ověřit v registru ČNB. Nejčastěji se setkáte s podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem, který spolupracuje s pojišťovacím agentem, může nabízet a uzavírat smlouvy o pojistných produktech pojišťoven, se kterými má smlouvy agent a agent za něho též nese plnou zodpovědnost. Podřízený pojišťovací zprostředkovatel není oprávněn inkasovat pojistné.

Oproti tomu vázaný pojišťovací zprostředkovatel má smlouvu přímo s určitou pojišťovnou, jejíž produkt vám bude nabízet, za něho ručí příslušná pojišťovna. Tento zprostředkovatel vám nemůže nabídnout produkty různých pojišťoven k pojištění jednoho rizika pro porovnání, rovněž není oprávněn inkasovat pojistné.

- Opět si nezapomeňte ještě před uzavřením smlouvy o pojištění přečíst návrh smlouvy a všechny pojistné podmínky, které k návrhu patří!!! Pokud některým výrazům jasně nerozumíte, ptejte se. Smlouvu nepodepisujte ihned, důkladně si ji prostudujte, zvažte všechna pro a proti, příp. se poraďte s nezávislou osobou, která dané problematice rozumí.
- Kopii smlouvy (jakož i další dokumenty) si vždy uschovejte.
- Pozor - smlouvu uzavíráte akceptací návrhu, což může být i ručně vyplněný průpisový formulář, nebo zaplacením pojistného.

Lze odstoupit od uzavřené pojistné smlouvy?

- Od uzavřené pojistné smlouvy lze **odstoupit**, a to dle § 23 zákona č. 37/2004Sb. o pojistné smlouvě v těchto případech:
 - Zodpoví-li pojistník nebo pojištěný při sjednávání pojistné smlouvy úmyslně nebo z nedbalosti nepravdivě nebo neúplně písemné dotazy pojistitele týkající se sjednáváného soukromého pojištění, má pojistitel právo od pojistné smlouvy odstoupit, jestliže při pravdivém a úplném zodpovězení dotazů by pojistnou smlouvu neuzavřel. Toto právo může pojistitel uplatnit do 2 měsíců ode dne, kdy takovou skutečnost zjistil, jinak právo zanikne. To platí i v případě změny pojistné smlouvy. Stejně tak při nepravdivém nebo neúplném vyplnění zdravotního dotazníku při pojištění pro případ nemoci či smrti může pojistitel odmítnout plnění zcela nebo zčásti s odvoláním na nedostatky při vyplňování dotazníku.

- Stejně právo odstoupit od pojistné smlouvy jako pojistitel má, za výše uvedených podmínek, i pojistník, jestliže mu pojistitel nebo jím zmocněný zástupce nepravdivě nebo neúplně zodpověděl jeho písemné dotazy týkající se sjednáváného soukromého pojištění.

- Odstoupením od pojistné smlouvy se smlouva od počátku ruší. Pojistitel je povinen bez zbytečného odkladu, nejpozději ve lhůtě do 30 dnů ode dne odstoupení od pojistné smlouvy, vrátit zaplacené pojistné, od kterého se odečte to, co již ze soukromého pojištění plnil. V případě odstoupení pojistitele se od zaplaceného pojistného odečítají i náklady spojené se vznikem a správou soukromého pojištění. Pojistník nebo pojištěný, který není současně pojistníkem, popř. obmyšlený, je ve stejné lhůtě jako pojistitel povinen pojistiteli vrátit částku vyplaceného pojistného plnění, která přesahuje výši zaplaceného pojistného.

- Jedná-li se o pojistnou smlouvu uzavřenou formou obchodu na dálku, má pojistník právo bez udání důvodů odstoupit od pojistné smlouvy ve lhůtě 14 dnů ode dne uzavření pojistné smlouvy nebo ode dne, kdy mu byly sděleny pojistné podmínky, pokud k tomuto sdělení dojde na jeho žádost po uzavření pojistné smlouvy. Jedná-li se o pojištění spadající do odvětví životních pojištění podle zvláštního právního předpisu, je pojistník oprávněn odstoupit od smlouvy ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy obdržel sdělení o uzavření obchodu na dálku, nebo ode dne, kdy mu byly sděleny pojistné podmínky, pokud k tomuto sdělení dojde na jeho žádost po uzavření pojistné smlouvy.

Pojistitel je povinen bez zbytečného odkladu, nejpozději ve lhůtě do 30 dnů ode dne odstoupení od pojistné smlouvy, vrátit pojistníkovi zaplacené pojistné, od kterého se odečte to, co již ze soukromého pojištění plnil, a pojistník nebo pojištěný, který není současně pojistníkem, popř. obmyšlený, je ve stejné lhůtě povinen pojistiteli vrátit částku vyplaceného pojistného plnění, která přesahuje výši zaplaceného pojistného.

Literatura

- MÁLEK, Petr; OŠKRDALOVÁ, Gabriela; VALOUCH, Petr. *Osobní finance*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2010. 203 s. ISBN 9788021051577. kapitola 6, 7.
- Česká národní banka. Pojištění, http://www.cnbprovsechny.cnb.cz/cs/osobni_finance/investice/pojisteni/index.html
- Česká národní banka. Životní pojištění, http://www.cnbprovsechny.cnb.cz/cs/osobni_finance/investice/pojisteni/pojisteni_zivot.html
- Ministerstvo financí České republiky. Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2009, http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Zprava_o_vyvoji_FT_v_roce_2009_pdf.pdf.
- Česká asociace pojišťoven: Výroční zpráva 2010, str. 12, http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy